

Nr 408.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1938.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1938.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till övergångsstat för budgetåret 1937/38.

(Statsutskottets utlåtande nr 209.)

Till Konungen.

I en den 4 januari 1938 dagtecknad proposition, nr 2, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslag, å övergångsstat för budgetåret 1937/38 upptaga de inkomster och utgifter, som framgå av ett vid propositionen fogat förslag till dylik övergångsstat. I punkterna 1 och 2 av propositionen har lämnats en översikt över föreliggande regleringsbehov m. m. I detta avseende får riksdagen inledningsvis anföra följande.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framställda förslag skulle för avskrivningsändamål anvisas följande anslag:

Reglering av vissa å statsregleringsfonden bokförda tillgångar . .	1,717,000
Avskrivning av till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. anvisat lånekapital	12,697,000
Nedskrivning av statens järnvägars lånekapital	48,000,000
Nedskrivning av lånekapital i luftfartsfonden	1,300,000
Nedskrivning av lånekapital i statens allmänna fastighetsfond . .	21,000,000
Nedskrivning av lånekapital i fonden för statens aktier	5,000,000
Täckande av lånemedelsförluster, bokförda å riksgäldskontorets avskrivningskonto	34,906,400
Summa kronor	124,620,400.

Medel till täckning av denna summa skulle enligt departementschefens förslag erhållas ur kassafonden, som dock härvid skulle tillföras följande be-
lopp:

Royalty från Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund	11,900,000
Å riksbankens avbetalningslånefond reserverade vinstmedel	44,000,000
Statsverkets fond av rusdrycksmedel	12,200,000
I anspråk tagna reservationer	8,000,000
Summa kronor	76,100,000.

Frånräknas ovannämnda riksbanksmedel och övriga engångsbelopp å sammanlagt 76,100,000 kronor begränsas den summa varmed kassafonden (den blivande budgetutjämningsfonden) skulle belastas till 48,520,400 kronor.

De sålunda föreslagna avskrivningsåtgärderna sammanhånga med övergången till det nya budgetutjämningsystemet, som gör det möjligt att å budgetutjämningsfonden direkt redovisa högkonjunkturårens för kommande svagare finansår reserverade överskottsmedel. I statsverkspropositionen räknades med en dylik överbalansering av nästa års riksstat med cirka 19,000,000 kronor, vilket belopp var avsett att tillföras budgetutjämningsfonden. Enligt den nya inkomstberäkningen i propositionen nr 321 skulle dock även detta överskottsbelopp behöva tagas i anspråk för de nya försvarsutgifterna.

Vid sitt godkännande av budgetreformen fann 1937 års riksdag anledning framhålla angelägenheten av att under gynnsamma finansår vissa avsättningar skedde med tanke på kommande lågkonjunkturår. Då nu så icke kan ske, synes det angeläget, att statsfinanserna i möjligaste mån på annat sätt konsolideras, och det är främst från denna utgångspunkt, som riksdagen ansett sig böra pröva lämpligheten av de i det följande avhandlade avskrivningsåtgärderna.

1:o) **Slutlig redovisning av till allmänna arbeten m. m. under fonden för förslag till statsverket anvisade anslag.** Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att, delvis med ändring av tidigare fattat beslut, bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit, meddela erforderliga bestämmelser för slutlig reglering vid utgången av innevarande budgetår av till allmänna arbeten m. m. under fonden för förslag till statsverket anvisade anslag.

Vidare hava (punkt 4) framlagts vissa förslag rörande avskrivning av statens utlåningsfonders icke räntabla kapital.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla det nu framlagda förslaget till slutlig reglering vid utgången av innevarande budgetår av de under fonden för förslag till statsverket anvisade anslagen till allmänna arbeten m. m.

I samband med framläggandet av angivna förslag har departementschefen även förordat avskrivning av de å förlagsfonden redovisade tillgångar, som uppkommit genom disposition av ett å riksstaten för budgetåret 1931/32 under fonden anvisat skattemedelsanslag å 3.5 miljoner kronor till förslag för inköp av smågatsten. Denna avskrivning skulle såsom avseende skattemedelskapital ske utan anvisning av täckningsmedel. I anslutning härtill vill riksdagen framhålla, att det, såsom departementschefen i annat sammanhang uttalat, torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utan särskilt riksdagens bemyndigande vidtaga de åtgärder för reglering av statens bokförda förmögenhet, som erfordras vid övergången till den nya budgetordningen, i den mån denna reglering låter sig genomföra utan disposition av täckningsmedel anvisade över riksstaten. Det nu anförda har även avseende å det av departementschefen vid anmälan av förevarande proposition framlagda förslaget om

avskrivning av statens utlåningsfonders icke räntabla kapital, vilket förslag i övrigt icke givit anledning till särskilt uttalande från riksdagens sida.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, delvis med ändring av tidigare fattat beslut, bemyndigat Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit, meddela erforderliga bestämmelser för slutlig reglering vid utgången av innevarande budgetår av till allmänna arbeten m. m. under fonden för förslag till statsverket anvisade anslag.

2:o) **Återbäring av royalty tillfallen Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund enligt 1927 års malmavtal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5), har riksdagen medgivit, att den jämlikt 1927 års malmavtal Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund åvilande förbindelsen att i särskilda poster till staten erlægga ett belopp, motsvarande viss del av bolaget tillfallen royalty, må fullgöras genom inbetalning till statsverket den 30 juni 1938 av ett belopp av 11,899,306 kronor 15 öre.

3:o) **Redovisning i rikshuvudboken av riksbankens tillgångar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen besluta *dels*, att riksbankens grundfond samt avbetalningslånefonden skola, på sätt i det föregående förordats, per den 30 juni 1938 upptagas till redovisning i rikshuvudboken såsom delfonder under huvudrubriken »Riksbanksfonden», *dels ock*, att till avbetalningslånefonden överförda, reserverade vinstmedel skola under innevarande budgetår av riksbanken inlevereras till statsverket.

Upptagandet jämväl av riksbankens fonder i rikshuvudboken ansluter sig till en av 1909 års riksdag till Kungl. Maj:t gjord framställning. I detta avseende skiljer sig ej heller det nu här framlagda förslaget från vad som förutsattes vid den av 1937 års riksdag godkända budgetreformen i vidare mån än att den tredje av riksbankens fonder, nämligen den till 20,000,000 kronor uppgående reservfonden, av departementschefen ansetts — i dess egenskap av en riksbankens inre reserv att tillgå vid förluster — alltjämt böra hållas utanför riksbokföringen.

Till stöd för Kungl. Maj:ts därutöver gjorda förslag att avbetalningslånefondens tillgångar, 44,000,000 kronor, skola få tagas i anspråk för avskrivningsändamål kan åberopas, att dessa tillgångar ursprungligen uppkommit av vinstmedel, d. v. s. medel, som även normalt pläga tagas i anspråk för statsregleringarna. Genom att avbetalningslånefonden i stället tillföres låne-medel med ett till 50,000,000 kronor utökat belopp torde denna finansieringsfråga få anses på ett tillfredsställande sätt ordnad.

Riksdagen får anmäla att riksdagen *dels* beslutat, att riksbankens grundfond samt avbetalningslånefonden skola, på sätt i det föregående förordats, per den 30 juni 1938 upptagas till redovisning i rikshuvudboken såsom delfonder under huvudrubriken »Riksbanksfonden», *dels ock*, att till avbetalningslånefonden överförda, reserverade vinstmedel skola under innevarande budgetår av riksbanken inlevereras till statsverket.

4:o) **Rusdrycksmedelsfonden.** Med bifall till vad Kungl. Maj:t (punkt 7) föreslagit, har riksdagen *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t att förordna om överförande från statsverkets fond av rusdrycksmedel till fonden för låneunderstöd av ett enligt riksdagens i skrivelse den 23 april 1932, nr 142, anmälda beslut ur förstnämnda fond utlämnat lån till frälsningsarméns förlagsaktiebolag, *dels* beslutat att efter nämnda överföring kvarstående behållning å statsverkets fond av rusdrycksmedel skall per den 30 juni 1938 över inkomstiteln »I anspråk tagna kapitaltillgångar: Statens produktiva fonder» tillgodoföras statsverkets kassafond, *dels ock* antagit följande

F ö r s l a g

till

förordning om upphävande av förordningen den 21 april 1933 (nr 138) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Härigenom förordnas, att förordningen den 21 april 1933 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1938.

5:o) **Inkomstberäkning.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8) om inkomstberäkning för övergångsstaten anmäler riksdagen framdeles sitt beslut.

6:o) **Reglering av vissa å statsregleringsfonden bokförda tillgångar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) har riksdagen till *Reglering av vissa å statsregleringsfonden bokförda tillgångar* under Oförutsedda utgifter å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett anslag av 1,717,000 kronor.

7:o) **Avskrivning av till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. anvisat lånekapital.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 67) angående anslag till avskrivning av till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. anvisat lånekapital anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut.

8:o) **Nedskrivning av statens järnvägars lånekapital.** Kungl. Maj:t har (punkt 11) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordade principer för regleringen av å statens järnvägars fond bokfört icke räntabelt lånemedelskapital, *dels ock* till Nedskrivning av statens järnvägars lånekapital å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisa ett anslag av 48,000,000 kronor.

Det i kommunikationsverken (statens järnvägar samt post-, telegraf- och vattenfallsverken) investerade kapitalet härrör till övervägande del från låne-

medel. Detta kapital är i allt väsentligt nedlagt i telegraf- och järnvägsanläggningar, kraftstationer och andra statliga rörelsegrenar, vilka på grund av teknikens framsteg äro underkastade stark värdeminskning. Riksdagen har därför tidigare vid upprepade tillfällen fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på angelägenheten av en mera tillfredsställande amortering av detta kapital. Vad särskilt angår statens järnvägar, har också enligt tidigare beslut avsetts, att i runt tal 170,000,000 kronor av det i statsbanorna investerade lånekapitalet efterhand skulle utbytas mot skattemedel.

Under erinran härom har riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket avser statens järnvägar. Förutom en avskrivning å 122,200,000 kronor, som på grund av särskilda förhållanden skulle kunna ske utan tillförande av nytt skattekapital, innebär förslaget en ytterligare nedskrivning med 48,000,000 kronor genom anvisande av anslag med samma belopp å skattebudgeten.

Såsom helhet betraktat medför detta beslut alltså en mindre kännbar belastning på statskassan än vad som tidigare avsetts.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen *dels* godkänt av departementschefen förordade principer för regleringen av å statens järnvägars fond bokfört icke räntabelt lånemedelskapital, *dels ock* till *Nedskrivning av statens järnvägars lånekapital* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett anslag av 48,000,000 kronor.

9:o) **Nedskrivning av lånekapital i luftfartsfonden.** Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen, bland annat, att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nedskrivning av lånekapital i luftfartsfonden* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 beräkna ett anslag av 1,300,000 kronor.

Med bifall till vad Kungl. Maj:t sedermera i en den 20 maj 1938 dagtecknad proposition, nr 320, föreslagit, har riksdagen till *Nedskrivning av lånekapital i luftfartsfonden* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

10:o) **Nedskrivning av lånekapital i statens allmänna fastighetsfond.** Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nedskrivning av lånekapital i statens allmänna fastighetsfond* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 beräkna ett anslag av 20,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förutnämnda proposition, nr 320, föreslagit riksdagen att för ifrågavarande ändamål å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisa ett reservationsanslag av 21,000,000 kronor.

Kostnaderna för statens byggnader — med undantag för de vid affärsverken — bestredos tidigare i allmänhet helt å skattebudgeten. Med avsteg härifrån hava byggnadsföretagen sedermera alltifrån 1933 års riksdag helt eller delvis bestritts av lånemedel. Enligt en av innevarande års riksdag godkänd norm skall hädanefter vid nyinvestering i statens allmänna fastighetsfond

grundavskrivning ske med 25 procent och vid behov av extraordinär avskrivning med 50 procent. Ett sådant extraordinärt avskrivningsbehov skall anses föreligga beträffande fängelser, sjukhus och forskningsinstitutioner. Med utgångspunkt från denna norm skulle för vissa byggnadsarbeten, till vilka under budgetåren 1933/34—1937/38 anslag anvisats att utgå av lånemedel, återstå att avskriva i runt tal 21,000,000 kronor, vilket belopp nu av Kungl. Maj:t äskats.

Det övriga i dessa byggnader investerade kapitalet, i runt tal 27,000,000 kronor, utgöres av lånemedel, vilka äro avsedda att först efterhand avamorteras genom årliga mindre avskrivningar.

Den föreslagna engångsavskrivningen med 21,000,000 kronor torde överensstämma med sunda budgetprinciper och riksdagens tidigare hävdade uppfattning.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen å övergångsstat för budgetåret 1937/38 till *Nedskrivning av lånekapital i statens allmänna fastighetsfond* anvisat ett reservationsanslag å 21,000,000 kronor.

11:o) **Nedskrivning av lånekapital i fonden för statens aktier.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 85 och 86) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nedskrivning av lånekapital i fonden för statens aktier* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 beräkna ett anslag av 5,000,000 kronor.

Med bifall till vad Kungl. Maj:t sedermera i den tidigare berörda propositionen nr 320 föreslagit, har riksdagen till *Nedskrivning av lånekapital i fonden för statens aktier* å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

12:o) **Lånemedelsförluster, bokförda å riksgäldskontorets avskrivningskonto.** Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen *dels* att besluta om upprättande per den 30 juni 1938 av en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster uppkommande å statens kapitalfonder, *dels ock* att till täckande av lånemedelsförluster, bokförda å riksgäldskontorets avskrivningskonto, å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisa ett anslag av 34,906,400 kronor.

Ifrågavarande förluster, till vilkas täckning anslag nu begäres, hava i hudsak uppkommit å järnväglånefonderna och vissa andra lånefonder samt vid inlösen av obligationer, utställda i flera myntslag och till följd härav inlösta till överkurs.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen *dels* beslutat om upprättande per den 30 juni 1938 av en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster uppkommande å statens kapitalfonder, *dels ock* till *Täckande av lånemedelsförluster, bokförda å riksgäldskontorets avskrivningskonto*, å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett anslag av 34,906,400 kronor.

13:o) **Kapitalökning för riksbanksfonden.** Under åberopande av vad riksdagen under punkten 3:o) anført får riksdagen anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) såsom kapitalökning för *Riksbanksfonden*, att tillföras delfonden Avbetalningslånefonden, å övergångsstat för budgetåret 1937/38 anvisat ett anslag av 50,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Stockholm den 8 juni 1938.

Med undersåtlig vördnad.
